

Sygn. akt III KK 702/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Włodzimierz Wróbel (sprawozdawca)

Protokolant Marta Brylińska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego,
w sprawie **M. W.**

w stosunku do którego, umorzono postępowanie o czyn z art. 107 § 1 k.k.s.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 2 lipca 2020 r.,

kasacji wniesionych na niekorzyść przez Prokuratora Rejonowego w D. oraz
Naczelnika (...) Urzędu Celno Skarbowego w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w E.

z dnia 26 kwietnia 2018 r., sygn. akt VI Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w D.

z dnia 25 października 2017 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w E. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w D. z dnia 25 października 2017 r. (sygn. akt II K (...)) M. W. został uznany winnym czynu z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., za który wymierzono mu karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych każda po 100 zł.

Sąd Okręgowy w E. wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 r. (sygn. akt VI Ka (...)) zmienił powyższy wyrok w odniesieniu do M. W. w ten sposób, że uchylił na podstawie art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 113 k.k.s. orzeczenie w stosunku do niego oraz umorzył postępowanie karne w tym zakresie.

Od powyższego prawomocnego wyroku kasacje wniósł Prokurator, zarzucając przedmiotowemu orzeczeniu:

„I. Rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść zapadłego orzeczenia, tj.; art.439 § 1 pkt 8 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, że zachodzi ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej wskutek uprzedniego skazania za czyn ciągle zakwalifikowany z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w K. sygn. II K (...) z dnia 03 kwietnia 2017 r., i II K (...) z dnia 06.06.2017 r. oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 26.10.2017 roku sygn. akt II K (...), które to wyroki co do czasu ich popełnienia łącznie obejmowały czas popełnienia przestępstwa przypisanego M. W. w niniejszej sprawie, w sytuacji gdy nie ma podstaw do zastosowania art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. i umorzenia na tej podstawie postępowania w zakresie czynu M. W.,

II. Rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia - art. 6 § 2 k.k.s. w zw. z art. 107 § 1 k.k.s., poprzez uznanie, że art. 6 § 2 k.k.s. znajduje zastosowanie do przestępstw trwałych i o wieloczynowo określonych znamionach, do których należy przestępstwo kamo - skarbowe określone w art. 107 § 1 k.k.s.”

Podnosząc powyższe zarzuty Prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w E. w części dotyczącej M. W. przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Kasację wniósł także Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego w O, zarzucając przedmiotowemu wyrokowi:

„1. *rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w związku z art. 113 § 1 k.k.s. polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, gdyż oskarżony M. W. został wcześniej prawomocnie skazany za czyn, będący elementem czynu ciągłego przypisanego mu prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w K. z dnia 3 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...) oraz z dnia 8 czerwca 2017 r., sygn. akt II K (...) oraz Sądu Rejonowego w S. z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II K (...), w sytuacji gdy oskarżony nie został prawomocnie skazany w warunkach określonych w art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s., a tym samym nie było prawnej przeszkody do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego,*

2. *rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w związku z art. 113 § 1 k.k.s. polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, gdyż oskarżony M. W. został wcześniej prawomocnie skazany za czyn, będący elementem czynu ciągłego przypisanego mu prawomocnymi wyrokami Sądu Rejonowego w K. z dnia 3 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K (...) oraz z dnia 8 czerwca 2017 r., sygn. akt II K (...) oraz Sądu Rejonowego w S. z dnia 26 października 2017 r., sygn. akt II K (...), w sytuacji gdy czyn zarzucany oskarżonemu w niniejszej sprawie nie jest tożsamy z czynami za które został skazany ww. wyrokami, z uwagi na fakt, że czyn ten został popełniony w innych miejscach i miejscowościach, dotyczył innych urządzeń do gry oraz zachodziły inne istotne różnice, a zatem nie było prawnej przeszkody do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego,*

3. *rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, które miało istotny wpływ na treść wyroku, a mianowicie art. 6 § 2 k.k.s. w związku z art. 107 § 1 k.k.s. polegające na uznaniu, iż art. 6 § 2 k.k.s. obejmuje swą treścią normatywną i*

znajduje zastosowanie do przestępstw trwałych wieloczynowych, do których należą czyny zabronione spenalizowane w art. 107 § 1 k.k.s.,

4. rażące naruszenie prawa procesowego, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 632 pkt 2 i art. 634 k.p.k. w związku z art. 113 § 1 k.k.s. polegające na błędnym przyjęciu, iż zaistniała podstawa do obciążenia kosztami procesu odnośnie M. W. Skarbu Państwa w pkt III sentencji wyroku sądu odwoławczego, w sytuacji, gdy nie zachodziła ujemna przesłanka procesowa w postaci powagi rzeczy osądzonej, a tym samym nie było prawnej przeszkody do orzekania w przedmiocie odpowiedzialności karnej skarbowej oskarżonego, za czyny zarzucane mu w akcie oskarżenia i skutkiem czego nie było podstaw do umorzenia postępowania w oparciu o art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. w związku z art. 113 § 1 k.k.s.”

Podnosząc powyższe zarzuty Naczelnik Urzędu Celno-Skarbowego w O. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt I lit. c) i w pkt III i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w E. w tym zakresie, do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacje okazały się zasadne.

Nie budzi obecnie w judykaturze wątpliwości, że instytucja czynu ciągłego przewidziana w art. 6 § 2 k.k.s. nie może być stosowana do przestępstwa skarbowego z art. 107 § 1 k.k.s. (por. wyrok z dnia 5 grudnia 2018 r., V KK 399/18). Kryteria uznania wielości zachowań za jedno przestępstwo „urządzania” lub „prowadzenia” gier hazardowych muszą zostać zatem odtworzone na gruncie samego art. 107 § 1 k.k.s.

Sąd odwoławczy, co wynika z uzasadnienia wyroku uznając, że wystąpiła w sprawie powaga rzeczy osądzonej odwołał się do konstrukcji i normatywnych konsekwencji stosowania art. 6 § 2 k.k.s. W kasacji Naczelnika Urzędu Celno-Skarbowego w O. określono takie postąpienie Sądu jako naruszenie „prawa materialnego”. Sąd analizując kwestie powagi rzeczy osądzonej w kontekście czynu ciągłego, przesądził niejako zakres ustaleń faktycznych, związanych ze

sposobem działania oskarżonego (urządzania gier hazardowych). Sąd uznał bowiem, że z faktu, iż wcześniejsze skazania obejmują w swej kwalifikacji art. 6 k.k.s. – czyny osądzone w poprzednich postępowaniach determinują niemożliwość skazania w sprawie niniejszej. Sąd zatem zastosował art. 6 § 2 k.k.s. niejako w pośredni sposób, tj. nie jako podstawę własnego rozstrzygnięcia, ale przyjął go jako definicję normatywną, przesądzającą o wielości zachowań i konsekwencji ich osądzenia (zwłaszcza w postaci rei iudicatae). Uznać należy, że stanowiło to w istocie zastosowanie prawa materialnego, które zaś doprowadziło Sąd odwoławczy do ustalenia, że zarzucony oskarżonemu czyn w rozpoznawanej sprawie stanowi zachowanie wchodzące w skład czynu ciągłego, który został już wcześniej osądzony.

Sąd karny zachowuje samodzielność jurysdykcyjną w kwalifikacji prawnej czynu, który jest przedmiotem postępowania (art. 8 k.p.k.) i autonomicznie rozstrzyga, czy np. zachowanie będące przedmiotem postępowania zostało już osądzone w innym postępowaniu. Dla ustalenia, czy zachodzi powaga rzeczy osądzonej, znaczenie ma tylko opis czynu, a nie jego prawna kwalifikacja (może ona co najwyżej stanowić wskazówkę do wnioskowania o przedmiocie orzekania we wcześniejszym postępowaniu i ukierunkować sąd do czynienia stosownych ustaleń faktycznych). Nie ma jednak charakteru wiążącego.

Dla przyjęcia powagi rzeczy osądzonej należy więc samodzielnie ustalić, czy zachowanie będące przedmiotem aktualnego postępowania było częścią osądzonej już wcześniej aktywności sprawcy, mającej charakter czynu ciągłego lub przestępstwa wieloczynowego. Nie ma zatem znaczenia w jaki sposób kwalifikowano zachowania sprawcy we wcześniejszym orzeczeniu sądowym (wcześniejszych orzeczeniach). Badając z urzędu, czy nie zachodzi sytuacja powagi rzeczy osądzonej, sąd samodzielnie ustala, czy spełnione zostały przesłanki ciągłości lub wieloczynowości, mając na względzie opis czynu, będący przedmiotem wcześniejszego postępowania i – o ile to konieczne – dokonując niezbędnych ustaleń faktycznych w zakresie znamion warunkujących przyjęcie ciągłości lub wieloczynowości. Uprzednio przyjęta kwalifikacja prawna nie ma wiążącego charakteru.

W zaskarżonym orzeczeniu Sądu odwoławczego wskazano, że M. W. przed wydaniem wyroku przez Sąd I instancji był kilkakrotnie prawomocnie skazany za czyny ciągle kwalifikowane z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., a jak wynika z uzasadnienia wyroku (s. 4-5) sąd uznał się związany tak zakwalifikowanymi rozstrzygnięciami. Sąd odwoławczy ustalił, że sposób działania M. W. de facto realizował jeden z góry powzięty zamiar, niezależnie od skali i umiejscowienia automatów.

Tymczasem Sąd odwoławczy powinien samodzielnie ocenić, czy faktycznie opisy czynów przypisanych M. W. a ujętych w poprzednich wyrokach, dają podstawę do stwierdzenia, że zachowanie będące przedmiotem postępowania przed tym Sądem, stanowi element jednego czynu zabronionego z art. 107 § 1 k.k.s. W tym celu Sąd musi zrekonstruować warunki, jakie na gruncie tego przepisu decydują o uznaniu wielości zachowań za jedno przestępstwo skarbowe z art. 107 § 1 k.k.s, co oczywiście nie wyklucza posilkowego odwoływania się do innych regulacji odnoszących się do prawnej jedności czynu, w tym do art. 6 § 2 k.k.s.

Nie przesądzając rezultatów tej oceny, należało uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w E.. W ponownym postępowaniu Sąd będzie zobowiązany do oceny tego, czy istotnie spełnione są kryteria prawnej jedności czynu z art. 107 § 1 k.k.s. w odniesieniu do zachowań będących przedmiotem postępowania przed tym sądem oraz objętych wcześniejszymi wyrokami innych sądów, odnosząc się w tym zakresie do aktualnego orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego. Ponadto badając kontekst zapadłych już wobec oskarżonego wyroków skazujących Sąd może rozważyć także zasadność skorzystania z mechanizmu przewidzianego w art. 11 k.p.k.